

Välähdyksiä valokuvan vaiheista

Tom Ang: *Valokuvan historia. Suomentanut Eero Sarkkinen. Docendo 2015.*

Nykyaikana, jolloin visuaalinen sanoma monesti dominoi tekstuaalista, ihmiset kohtaavat päivittäin valtavan määrän visuaalisia ärsyksiä. Näistä ärsyksistä valokuvalla on ylivoimainen rooli. Huolimatta verrattain nuoresta iästään – keksimisestä on alle kaksisataa vuotta – valokuva on muodostunut arkemme kiinteäksi osaksi ja muuttanut tapaamme nähdä ympäristöä. Tätä taustaa vasten on yllättävää, että Suomessa ei tähän mennessä ole tietävästi ilmestynyt yhtään kokonaisuutena valokuvan historiasta. Tätä puutetta Tom Angin teoksen (*Photography: The Definitive Visual History*) käännös on nyt tullut paikkaamaan.

Valokuvaajana ja valokuvauksen opettajana toimivan Tom Angin teos on jaettu kahdeksaan päälukuun, jotka noudattavat kronologista esitystapaa. Luvut on otsoikoitu onnistuneesti, ne heijastavat valokuvauksen historian eri vaiheita, kuten kehityksen alkua, valokuvaajien identiteetin muotoutumista ja valokuvaajien reagoimista maailman tapahtumiin. Kirjoittaja ansaitseekin kehua siitä, että hän ei ole jäänyt ”tekniikan vangiksi”. Onhan monessa aiemmin julkaistussa valokuvauksen historiaa käsittelevässä teoksessa kehitysvaiheet jaoteltu tiukasti teknisen kehityksen kautta. Ainoa otsikko, jossa tekniikan kehitys näkyy, on viimeinen: ”Digitaalinen aika”. Tätä valintaa voidaan kui-

tenkin pitää perusteltuna, sillä nimenomaan kuvan digitalisaatio muutti valokuvauksen asemaa yhteiskunnassa merkittävästi ja johti nykypäivän ”kuvatulvaan”.

Angin kirja ei ole tiukan kronologisesti etenevä kertomus, jossa valokuvauksen historiaa käsiteltäisiin vuosi vuodelta etenevänä johdonmukaisena tarinana. Ang keskittyy tarkastelemaan kulloisenakin aikakautena keskeisiä ilmiöitä ja valokuvauksen kehitystä. ”Profiili”-aukeamat esittelevät eri aikakausien kuuluisia valokuvaajia ja ”Tähtäimessä”-aukeamat puolestaan eri aikakausien kuuluisia valokuvia.

Vaikka Angin valitsemat ilmiöt, kuvaajat ja kuvat kirjan lukemisen myötä ryhmittäytyvät loogisiksi kokonaisuuksiksi, herää väkisin kysymys, mitä kaikkea Ang on jättänyt kirjansa ulkopuolelle. Tekijän esiteltäväksi valitsemat ilmiöt ja toimijat tuntuvat painottuvan vahvasti valokuvauksen tunnettuun kärkikaartiin. Esitelty tekninen välineistökin on, ehkä Kodakin laatikokameraa lukuun ottamatta, kukin aikakauden parhaimmistoa.

On selvää, että ”maan hiljaiset”, kuten kansanvalokuvaajat, ovat jättäneet itsestään huomattavasti vähemmän jälkiä kuin vaikkapa Alexandr Rodtšenko. Koska niin valokuvien keräilijät kuin tutkijakuntakin ovat viime vuosina kiinnostuneet nimenomaan amatöörien ja harrastajien jälkeensä jättämistä kuvista, olisi aika kenties ollut kypsä sellaiselle valokuvauksen historiaa esittelevälle teokselle, joka kertoo muutakin kuin ”huippujen” tarinat. Nyt esimerkiksi kansanvalokuvaus jää muutaman sivun esittelyn varaan. Kaikkea ei kuitenkaan voi ahtaa samaan kirjaan. Jo nykyisellään teos ylittää kaikkein ahtaimmiksi piirretyt valokuvauksen historian rajat esittelemällä esimerkiksi valokuvauksen merkitystä lääketieteen apuvälineenä sekä valokuvan ja kuvalehdistön suhdetta.

Koska kyseessä on teos, jossa nimenomaan kuvat ovat merkittävässä roolissa, lienee paikallaan

sanoa muutama sana myös teoksen visuaalisesta ilmeestä. Kirjan hillityn kaunis, liiallista koreilua ja ylimääräisiä elementtejä välttävä kanssi on voimakkaassa kontrastisessa sisäsivuihin, jossa on erivärisiä tietolaatikoita ja muita elementtejä niin paljon, että silmät suorastaan hyppivät. Vaikka on selvää, että valtavan tietomäärän pakkaaminen näinkin kompaktisti on haastavaa, voidaan silti kysyä, olisiko vähemmän ollut joissakin kohdin enemmän?

Vaikka erillisistä välähdyksenomaisista artikkeleista koostuvaa kirjaa ei välttämättä ensi silmäyksenä voi pitää kaikkein näppärimpänä hakuteoksena, toimii Angin kirja hyvin tässäkin tarkoituksessa. Toisin kuin valitettavan monissa tietokirjoissa nykyään, tässä teoksessa on kunnolla tehty hakemisto. Aloittelevaa harrastajaa auttaa puolestaan teoksen lopussa oleva sanasto, jossa vierasperäisimpiä termejä on selitetty.

Kokonaisuutena teos jättää miellyttävän huolitellun ja viimeistellyn vaikutelman: neljäsataisivuisesta järkäleestä sattui silmään ainoastaan muutama virhe, joka on välttänyt kustannustoimittajan silmän. Yhden kuvan kohdalla päivämäärämerkintä on jäänyt kääntämättä suomalaiseen muotoon, ja Robert Capan kuuluisan kuvan nimi oli suomennettu outoon, heikolta käännökseltä haiskahtavaan muotoon. Viimeistellystä lopputuloksesta kiitos kuuluu myös kustantamolle: yhtenä harvoista pienkustantajista Docendo tarjoaa kirjailijoilleen laadukasta kustannustoimitustyötä.

OLLI KLEEMOLA

Kirjoittaja on historiantutkija ja tietokirjailija.